

Warszawa, 13-02-2023 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

XI.505.1.2023.JJ

Pan

Grzegorz Puda

Minister Funduszy i Polityki Regionalnej

ePUAP

Wielce Szanowny Panie Ministrze!

Jako Rzecznik Praw Obywatelskich, pełniący także funkcję niezależnego organu ds. równego traktowania, do moich priorytetowych zadań zaliczam przeciwdziałanie dyskryminacji z jakiegokolwiek przyczyny, w tym ze względu na orientację seksualną i tożsamość płciową. Mając na względzie „Wytyczne dotyczące realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027” z dnia 29 grudnia 2022 r. (dalej: „Wytyczne”)¹, a także pismo Pana Waldemara Budy - Sekretarza Stanu w Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 15 września 2021 r. dotyczące przestrzegania zasad horyzontalnych w realizacji programów i projektów dofinansowanych środkami UE w perspektywie finansowej 2021-2017 (dalej: „pismo MFiPR”)², pragnę uprzejmie zwrócić uwagę Pana Ministra na kwestię tzw. uchwał „przeciw ideologii LGBT”, które przyjęte zostały przez niektóre jednostki samorządu terytorialnego w latach 2019-2020 w kontekście wydatkowania środków z funduszy unijnych w nowej perspektywie finansowej.

---

¹ <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/113155/wytyczne.pdf> [dostęp z dnia 13 lutego 2023 r.].

² Znak: DRP-Ia.6610.99.2021.2.ASB.

Zgodnie z „Wytycznymi” IZ [instytucja zarządzająca] lub inna, właściwa instytucja monitoruje na podstawie dostępnych badań, ewaluacji lub analiz występowanie barier w obszarach wsparcia programu lub sytuację osób narażonych na dyskryminację ze względu na przesłanki określone w rozporządzeniu ogólnym i KPP³ (tj. płeć, rasę, kolor skóry, pochodzenie etniczne lub społeczne, cechy genetyczne, język, religię lub przekonania, poglądy polityczne lub wszelkie inne poglądy, przynależność do mniejszości narodowej, majątek, urodzenie, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną).⁴ W piśmie MFiPR podkreślono natomiast konieczność przestrzegania zasad horyzontalnych wynikających z przepisów unijnych, w tym z zasady zapobiegania wszelkiej dyskryminacji podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programów.

Rzecznik Praw Obywatelskich podjął działania w celu wyeliminowania z obiegu prawnego samorządowych uchwał odnoszących się do przeciwdziałania lub powstrzymania „ideologii” LGBT przyjętych przez niektóre jednostki samorządu terytorialnego w ostatnich latach.⁵ Wszystkie z dziewięciu zaskarżonych uchwał zostały uznane przez wojewódzkie sądy administracyjne za podjęte bez podstawy prawnej i

---

³ Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej z dnia 6 czerwca 2016 r. (Dz.Urz.UE C 202 z 7.06.2016, str. 3890).

⁴ Rozdział 5, podrozdział 5.2, pkt 8, str. 41.

⁵ Zob. Uchwały o przeciwdziałaniu "ideologii LGBT" sprzeczne z zasadą legalizmu i prawami człowieka. Pierwsze sądowe skargi RPO <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-skarzy-do-sadow-uchwalysamorzadow-o-przeciwdzialaniu-ideologii-lgbt> oraz Uchwały „anty-LGBT” – sprzeczne także z prawem europejskim. Nowe zarzuty skarg RPO do sądów i kolejne skargi <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpouchwaly-anty-lgbt-sprzeczne-takze-z-prawem-europejskim> [dostęp z dnia 13 lutego 2022 r.].

nieważne z powodu rażącego naruszenia prawa przez organy je podejmujące.⁶ W dniu 28 czerwca 2022 r. Naczelny Sąd Administracyjny oddalił skargi kasacyjne złożone od czterech wyroków wojewódzkich sądów administracyjnych.⁷ Tym samym, wskazane orzeczenia wojewódzkich sądów administracyjnych stały się prawomocne.

W wyrokach tych podkreślono, że nikt, ze względu na swoją orientację seksualną i tożsamość płciową, nie może być dyskryminowany przez władze publiczne, a podejmując tego rodzaju uchwały jednostki samorządu terytorialnego nawoływały do nieprzestrzegania prawa powszechnie obowiązującego. Sądy zauważyły również, że: „Uchwały skierowane przeciwko osobom LGBT wywołały także konkretne skutki finansowe. Jednostki samorządu terytorialnego, które podjęły uchwały dyskryminujące osoby LGBT, pozbawione zostały pomocy w ramach Funduszy Norweskich, ze względu na niezgodność uchwał z wartościami europejskimi”.⁸

Za wskazane uznałem zatem zwrócenie się z apelem do wszystkich jednostek samorządowych, w których nadal obowiązują dyskryminujące uchwały, o podjęcie działań mających na celu ich uchylenie.⁹ W jednobrzmiących pismach do organów 24 gmin i 12 powiatów podkreśliłem, że organy władzy publicznej powinny w swojej działalności uwzględnić dokonaną przez sądy administracyjne ocenę prawną uchwał.

---

⁶ Zob. wyrok WSA w Gliwicach z dnia 14 lipca 2020 r., sygn. akt III SA/GI 15/20 (dot. uchwały Rady Gminy Istebna); wyrok WSA w Warszawie z dnia 15 lipca 2020 r., sygn. akt VIII SA/Wa 42/20 (dot. uchwały Rady Gminy Klwów); wyrok WSA w Lublinie z dnia 6 sierpnia 2020 r., sygn. akt III SA/Lu 7/20 (dot. uchwały Rady Gminy Serniki); wyrok WSA w Kielcach z dnia 11 września 2020 r., sygn. akt II SA/Ke 382/20 (dot. uchwały Rady Gminy Osiek); wyrok WSA w Krakowie z dnia 10 stycznia 2022 r., sygn. akt III SA/Kr 976/21 (dot. uchwały Rady Gminy Lipinki); wyrok WSA w Krakowie z dnia 10 stycznia 2022 r., sygn. akt III SA/Kr 975/21 (dot. uchwały Rady Powiatu Tarnowskiego); wyrok WSA w Rzeszowie z dnia 29 marca 2022 r., sygn. akt II SA/Rz 27/20 (dot. uchwały Rady Gminy Niebylec); wyrok WSA w Lublinie z dnia 9 maja 2022 r., sygn. akt III SA/Lu 312/20 (dot. uchwały Rady Powiatu Ryckiego); wyrok WSA w Lublinie z dnia 9 maja 2022 r., sygn. akt III SA/Lu 240/20 (dot. uchwały Sejmiku Województwa Lubelskiego). 3 W sprawach uchwał: Rady Gminy Serniki, Rady Gminy Osiek, Rady Gminy Istebna oraz Rady Gminy Klwów.

⁷ W sprawach uchwał: Rady Gminy Serniki, Rady Gminy Osiek, Rady Gminy Istebna oraz Rady Gminy Klwów.

⁸ WSA w Lublinie z dnia 9 maja 2022 r., sygn. akt III SA/Lu 751/21.

⁹ Zob. <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-uchwaly-anty-lgbt-samorzady-odpowiedzi> [dostęp z dnia 13 lutego 2023 r.].

Z odpowiedzi organów samorządowych, które do tej pory uzyskałem wynika, że niektóre gminy i powiaty uchylły dyskryminujące uchwały.¹⁰ Jednakże większość organów jednostek samorządu nie podziela argumentacji potwierdzonej w orzecznictwie, a tym samym odmówiła wyeliminowania uchwał z sytemu prawnego.

Uwzględniając stanowisko instytucji Unii Europejskiej w kwestii tzw. uchwał „anty-LGBT”, w mojej ocenie, dalsze ich obowiązywanie naraża mieszkańców jednostek samorządu terytorialnego, które je przyjęły, nie tylko na nierówne traktowanie, ale także utratę finansowego wsparcia ze środków unijnych.¹¹ Trzeba bowiem pamiętać, że w reakcji na opisany wyżej problem Komisja Europejska wstrzymała wypłaty środków unijnych oraz cofnęła dofinansowanie poszczególnym jednostkom samorządu terytorialnego, wprowadzono także do Umowy o Partnerstwie z Polską zapis zakazujący finansowego wspierania samorządów, które nie przestrzegają unijnych zasad niedyskryminacji.¹² **Uchwały przeciwko „ideologii” LGBT oceniane są bowiem jako sprzeczne z wartościami określonymi w art. 2 TUE oraz mogące naruszać zakaz dyskryminacji i molestowania ze względu na**

---

¹⁰ Gmina Moszczenica, gmina Świdnik, powiat zamojski, gmina Zarzecze, gmina Jordanów, powiat kolbuszowski, gmina Przeworsk, gmina Końskowola, gmina Szerzyny.

¹¹ Na kwestię utraty środków unijnych RPO zwracał wcześniej uwagę w pismach do marszałków województw: podkarpackiego, świętokrzyskiego, łódzkiego, lubelskiego i małopolskiego pytając o to, jakie działania podjęli, by mieszkańcy nie stracili dostępu do środków z powodu dyskryminujących uchwał przyjętych przez niektóre samorzady, zob. <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/uchwaly-przeciw-ideologii-lgbt-szkodza-wszystkim-rpo-do-marszalkow-wojewodztw> [dostęp z dnia 13 lutego 2023 r.].

¹² W rozdziale dotyczącym zasad horyzontalnych podkreślono zobowiązanie do przestrzegania zasad opisanych w art. 9 rozporządzenia 2021/1060 dotyczących równości kobiet i mężczyzn i równości szans i niedyskryminacji, w tym ze względu na różne przesłanki wskazane w Karcie Praw Podstawowych UE.

orientację seksualną w zatrudnieniu wskazany w dyrektywie Rady 2000/78/WE.¹³

Ponadto wydzwitek uchwał samorządów terytorialnych jest sprzeczny z art. 21 ust. 1 Karty Praw Podstawowych UE, zgodnie z którym: „Zakazana jest wszelka dyskryminacja w szczególności ze względu na płeć, rasę, kolor skóry, pochodzenie etniczne lub społeczne, cechy genetyczne, język, religię lub przekonania, poglądy polityczne lub wszelkie inne poglądy, przynależność do mniejszości narodowej, majątek, urodzenie, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną”.

Mając na uwadze powyższe, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2020 r. poz. 627 ze zm.), zwracam się do Pana Ministra – jako organu odpowiedzialnego za zarządzanie wdrażaniem Funduszy Europejskich w Polsce – o zajęcie stanowiska w niniejszej sprawie. W szczególności uprzejmie proszę o wyjaśnienie:

- 1) jakie działania kierowany przez Pana Ministra resort podejmie w celu weryfikacji zgodności wydatkowania funduszy Unii Europejskiej przez jednostki samorządu terytorialnego z horyzontalną zasadą równego traktowania i niedyskryminacji, w tym w kontekście osób nieheteronormatywnych i transpłciowych?
- 2) czy kwestia „uchwał przeciwko ideologii LGBT” była przedmiotem ewaluacji Ministerstwa oraz jakie były wyniki ewentualnej analizy?
- 3) czy gminy i powiaty utrzymujące uchwały anty-LGBT będą wykluczone z finansowania w ramach funduszy unijnych, a jeśli tak, co stanowić będzie podstawę do odmowy udzielenia wsparcia ze środków unijnych?

Z poważaniem

---

¹³ Dyrektywa Rady 2000/78/WE z dnia 27 listopada 2000 r. ustanawiająca ogólne warunki ramowe równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy, Dz.U. L 303/16 z 2 grudnia 2000 r. W szczególności w motywie 9 dyrektywy podkreślono, że zatrudnienie i praca są podstawowymi elementami mającymi zapewnić równe szanse dla wszystkich i w szerokim zakresie przyczyniają się do pełnego uczestnictwa obywateli w życiu gospodarczym, kulturalnym i społecznym oraz do ich rozwoju. Podobnie w motywie 11 wspomnianej dyrektywy wskazano, że dyskryminacja ze względu między innymi na orientację seksualną może być przeszkodą w realizacji celów traktatu FUE, w szczególności w zakresie wysokiego poziomu zatrudnienia i ochrony socjalnej, podnoszenia poziomu i poprawiania jakości życia, spójności gospodarczej i społecznej, solidarności i swobodnego przepływu osób (wyrok z dnia 23 kwietnia 2020 r., Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI, C-507/18, EU:C:2020:289, pkt 37).

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/